

Bilag 2 - Beskyttede områder - Nitratdirektivet

1	BESKYTTEDE OMRÅDER - NITRATDIREKTIVET	2
1.1	IMPLEMENTERING AF HANDLESPROGRAMMER I DANMARK	2
1.1.1	Generel regulering af landbrug	2
1.1.2	Nationale vandmiljøplaner	3
1.1.3	Indsats over for nitratfølsomme indvindingsområder	3

1 Beskyttede områder - Nitratdirektivet

Nitratdirektivet omfatter beskyttelse af vand (både grundvand/drikkevand og overfladevand) mod forurening af nitrater, der stammer fra landbruget.

I forbindelse med implementeringen af nitratdirektivet i dansk lovgivning er der ikke udarbejdet en konkret kortlægning af nitratfølsomme områder, idet det i Danmark er besluttet at anvende direktivets artikel 3, stk. 5, der fritager medlemsstaterne fra at kortlægge specifikke zoner, hvis medlemsstaten udarbejder og anvender handlingsprogrammer (jf. artikel 5) for hele det nationale område.

1.1 Implementering af handlingsprogrammer i Danmark

Direktivets formål er at nedbringe vandforurening forårsaget eller fremkaldt af nitrater, der stammer fra landbruget og at forebygge yderligere forurening af denne art. Beskyttelsen handler primært om:

1. Beskyttelse af grundvand, der anvendes eller forventes at skulle anvendes til drikkevand.
2. Beskyttelse af overfladevandets økologiske kvalitet, herunder med henblik på at begrænse eutrofiering.

Implementeringen af nitratdirektivet er tidligere i Danmark sket gennem vandmiljøplanerne (VMP I-III), og EU-kommissionen godkendte efter vedtagelsen af Vandmiljøplan II i 1998 at Danmark opfylder forpligtelserne i nitratdirektivet.

Grøn Vækst Aftalen fra 2009 har afløst VMP III-målene, og da Grøn Vækst indeholder både væksttiltag og miljøkrav, kan aftalen ikke umiddelbart anvendes som Nitrathandlingsplan. Derfor skal Danmark nu udarbejde en specifik Nitrathandlingsplan – fortsat med evalueringer og afrapportering hvert 4.år.

Implementeringen af nitratdirektivet omfatter i Danmark:

- En generel regulering, bl.a. gennem gødningsnormer nedsat til 10% under det økonomiske optimale, harmonikrav til udbringning af husdyrgødning, krav til efterafgrøder, forbedret foderudnyttelse samt krav til to meters dyrkningsfrie bræmmer langs højt målsatte og naturlige vandløb og søer større end 100 m²
- Nationale indsatsplaner, der målrettet forbedrer overfladevandskvaliteten og særlig sårbare naturtyper (dele af VMPII-III), bl.a. etablering af vådområder, og etablering af beskyttelseszoner omkring særlige naturtyper samt skovrejsning
- Målrettede indsatser med henblik på at beskytte grundvand til drikkevandsformål (jf. lov nr. 479 af 1. juli 1998 om beskyttelse af drikkevandsressourcer og vandforsyning).

1.1.1 Generel regulering af landbrug

Konkret er nitratdirektivet implementeret i dansk lovgivning gennem:

- Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.
- Bekendtgørelse af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække
- Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække

- Lov om afgift af kvælstof indeholdt i gødninger m.m. (Lov nr. 418 af 26/06/1998)
- Lovbekendtgørelse nr.882 af 18.august 2004 om vandløb §69 stk.1, for så vidt angår dyrkning, jordbehandling og plantning
- Kodeks for godt landmandskab er implementeret via de tre førstnævnte.

1.1.2 Nationale vandmiljøplaner

Vandmiljøplan (VMP) I-III:

Vandmiljøplanerne går tilbage til 1987 og har medført en kraftig reduktion i næringsstofudskillelsen til vandmiljøet. I den første VMP blev indsatsen primært rettet mod industrien og rensningsanlæg. Fra VMP II og frem har indsatsen været fokuseret på landbrugets næringsstofudledning. VMP II bestod af en bred vifte af virkemidler, der skulle sikre at målet om reduktion af kvælstofudvaskningen sat i 1987 blev nået inden udgang af 2003. I 2003 viste den samlede effekt af vandmiljøplanerne et fald i kvælstofudvaskningen på ca. 48 %. Det var fra et niveau i 1980'erne på ca. 311.000 tons kvælstof pr. år til 162.000 tons kvælstof pr. år i 2003.

I 2004 indgik regeringen en aftale om VMP III. Aftalen indebar en yderligere forbedring af vandmiljøet gennem reduktioner i udledningerne af kvælstof og fosfor, at naturbeskyttelsen skulle fortsat forbedres og de nabogener, som skyldes landbrugsdrift, skulle begrænses. Aftalen rummede dermed en indsats for at nedbringe landbrugets påvirkning af vandmiljø, natur og naboer. VMP III løb oprindeligt frem til 2015 og målsætningen var, at udvaskningen af kvælstof fra landbruget skulle reduceres med minimum 13 % samt at fosforoverskuddet skulle reduceres med 50 % i 2015. I 2008 viste VMP III midtvejsevalueringen, at delmålet om reduktionen i kvælstofudvaskningen ikke var nået, at der stort set ingen randzoner var udlagt, mens delmålet på en 25 % reduktion i fosforoverskuddet i 2009 vurderedes at blive nået.

Grøn Vækst Aftalerne:

Der er i udkast til vandplanerne fastlagt indsatser svarende til 9.000 tons kvælstof. Det er med Grøn Vækst aftalerne fra hhv. juni 2009 og april 2010 besluttet, at der skal ske en reduktion på 19.000 tons kvælstof fra landbruget i 2015. For de 10.000 tons kvælstof er der som følge af aftalerne igangsat et udredningsarbejde om vandplanernes konsekvenser i visse egne af landet og den fremadrettede kvælstofregulering med belysning af fordele og ulemper ved en model med omsættelige kvælstofkvoter i forhold til alternativer mhp. fastlæggelse af resterende indsatskrav og valg af konkrete virkemidler. Det endelige resterende indsatsbehov, der skal nås i første planperiode (2010-2015) fastlægges først for det enkelte vandopland, når ovenstående analyse foreligger. Den samlede analyse skal være færdig i 2011. På baggrund af analysen vil der blive fastlagt en tidsplan for de fremadrettede krav til kvælstof-reduktion. Der vil sideløbende med den offentlige høring ske en konsolidering af baseline i vandplanerne

Virkemidlerne i udkast til vandplaner er: krav om permanente sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs alle vandløb og søer, udlægning af efterafgrøder, nedjustering af den nationale kvælstofkvote, når jord tages ud af produktion, forbud mod visse former for jordbearbejdning i visse perioder, samt etablering af vådområder og ådale.

1.1.3 Indsats over for nitratfølsomme indvindingsområder

Med lov jf. lov nr. 479 af 1. juli 1998 om beskyttelse af drikkevandsressourcer og vandforsyning er der vedtaget en plan for beskyttelse af de danske grundvandsressourcer, der anvendes eller planlægges anvendt til indvinding af drikkevand.

Indsatsen omfatter:

- Detaljeret kortlægning af de vigtigste grundvandsforekomster der skal anvendes til drikkevand (Områder med Særlige Drikkevandsinteresser) som er følsomme overfor landbrugets nitratbelastning
- Identifikation af særligt følsomme områder
- Udarbejdelse af konkrete indsatsplaner med henblik på at beskytte grundvandet.

Der henvises i øvrigt til afsnit/notat om drikkevandsforekomster, herunder udarbejdede kort, nødvendige indsatser mv.

Samtlige forpligtigelser er videreført i Miljømålsloven ved implementering af vandrammedirektivet.